

ZADRUGA.

List za razpravo národno-gospodarskih vprašanj.

Glasilo zveze slovenskih posojilnic.

„Z združenimi močmi!“

Štev. 10.

V Celji, 31. oktobra 1885.

Tečaj II.

Izhaja vsak mesec enkrat. Velja za celo leto s pošiljanjem vred 1 gld. 50 kr. — Inzerati po dogovoru. — Naročnine, inzerati in dopisi naj se pošiljajo uredništvu v Celji, glavni trg št. 105.

Vabilo

k

rednemu občnemu zboru

zveze slovenskih posojilnic,

kateri bode

15. novembra t. l. ob 3. uri popoldne

v čitalnični dvorani v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Poročilo načelnika o stanju društva.
2. Poročilo o časniku „Zadruga“.
3. Pogovor o predrugačenju društvenih pravil.
4. Volitev načelnika in odbora.
5. Razni nasveti.

Celje, dne 31. oktobra 1885.

Mihael Vošnjak,

načelnik zveze slovenskih posojilnic.

Opomba: Vsaka posojilnica ima po §. 11. pravil poslati vsaj jednega pooblaščenca k občnemu zboru.

Vdeležiti občnih zborov se pa smejo tudi drugi združniki v zvezi stoječih posojilnic in pa tisti, ki se za razvoj naših denarnih zavodov, ustanovitev novih posojilnic i. t. d. zanimajo.

Priporoča se vsem tistim, ki nameravajo se udeležiti občnega zbora, naj prečitajo in pretresujejo društvena pravila, da zamorejo potem staviti dotične predloge, kako bi se naj pravila spremenila, da bi društvu bolj ugajala.

Pritožba posojilnice v Slovenjem Plajbergu do justičnega ministerstva se glasi sledeče:

Visoko c. kr. ministerstvo!

Naša vloga de praes. 31. julija 1885 št. 5757 vrnila se nam je od veleslavne c. kr. deželne sodnije v Celovci, s pozivom na § 4. postave od 9. avgusta 1854, št. 208 drž. zak. in z naročilom, da doprinesemo avten-

tično nemško prestavo (!) prilog. Z drugimi besedami, naša vloga vrnila se nam je samo zaradi tega, ker je v slovenskem jeziku pisana, ker se veleslavna c. kr. deželna sodnija v Celovci postopi našemu slovenskemu jeziku odrekati ravnopravnost z drugim deželnim, nemškim jezikom.

Zoper tako krivično, naše narodne pravice globoko žaleče postopanje vložimo sledečo

pritožbo:

Po § 4 navedene postave se morajo pismene vloge vlagati v jeziku, ki je pri sodnji navaden, ter se mora prilogam, katere niso pisane v takem jeziku, priložiti v povrjenej prestavi.

Vprašanje pa, ali je slovenski jezik, t. j. jezik tretjine prebivalcev na Koroškem deželni navadni jezik, in tudi pri sodnji navadni jezik, je uže od kompetentnih oblasti definitivno rešeno.

Omenjamo le ustavnega zakona od 21. decembra 1867, št. 142 drž. zak. o splošnih pravicah državljanskih, kateri v členu 19 svečano in odločno vsem v deželi navadnim jezikom priznava ravnopravnost.

Omenjam na dalje, da je justično ministerstvo uže pred izdavo tega ustavnega zakona in še po izdavi si štelo v svojo nalogo, po administrativni poti take naprave upejljati, ktere bi Slovencem v nekaterih pokrajinah nadsodnije Graške tik Nemcev stanujočim olajševale ter osigurjevale rabo njihovega jezika.

K temu namenu izdane naredbe izdavale so se na podlagi obstoječih zakonov v delokrogu just. ministerstva.

Tako določuje ministerska naredba od 15. marca 1862, št. 8651:

„da se opravičenim zahtevam slovenskega prebivalstva zavoljo rabe slovenskega jezika pri sodnijah tega (Graškega) nadsodnijskega okrožja, kolikor mogoče vstreže, je visoko c. kr. ministerstvo za vse sodnijske okraje, v kterih stanujejo Slovani določilo:

4) morajo se v omenjenih pokrajinah v slovenskem jeziku pisane vloge od sodnij sprejemati ter v slovenskem jeziku reševati.“

Ta isto zapoveduje min. naredba od 4. oktobra 1866, št. 1861.

Ker so pa te določbe glede rabe slovenskega jezika bile nekaterim sodnijam premalo jasne, izdalo je ravno to visoko just. ministerstvo dne 18. aprila 1882, št. 20513 na prezidij graške nadsodnije novo naredbo v tej zadevi. V tej naredbi izreka ministerstvo, da zgoraj navedene naredbe z leta 1862 in 1866 veljajo za vojvodino Kranjsko, za okrožno sodnijo v Celji, **potem za slovenske in mešane pokrajine v vojvodini Koroškej**, ter pravi nadalje v predzadnjem odstavku:

„Posebno pa moram zahtevati, da se določilo črtega odstavka v naredbi od leta 1862, ki splošno določuje, da se **morajo slovenske vloge sprejemati, strogo izpolnuje** — — —.“

Čudimo se toraj, kako da veleslavna c. kr. deželna sodnija o vseh teh naredbah ali nič ne ve ali jih pa popolnoma prezira. Vse druge sodnije vojvodine Kranjske in okrožne sodnije Celjske ravna se po teh zakonih in naredbah ter slovenske vloge brez vsakega protiviljanja sprejemajo in tudi slovensko rešujejo. Vse te sodnije pripoznavajo v smislu člena 19 ustavnega zakona od 21. decembra 1867, št. 142 drž. zak. in v smislu navedenih ministerijalnih naredb, da je slovenski jezik „pri sodnji navadni jezik“, da toraj vloge pisane v slovenskem jeziku vstrezajo terjatvam § 4 postave z 9. avgusta 1854, št. 208 drž. zak.

Nam nikakor ni razumljivo, odkod si jemlje ta veleslavna c. kr. deželna sodnija pravico, slovenskemu jeziku odrekati lastnost, da je „pri sodnji navadni jezik“, ktera lastnost mu pripada po postavah in ministerijalnih naredbah?

Mi se čudimo, kako si upa ta deželna sodnija naredbe tega ministerstva samega popolnoma prezirati, ter s tem zaničevati visoko ministerstvo samo?

Vrnitev naše vloge z ozirom na § 4. postav 9. avgusta 1854 št. 208 in zahtevanje, da prinesemo avtentično nemško prestavo prilog je toraj v protivju zoper jasne izreke postav in naredb.

Mi upamo in smo prepričani, da bode visoko ministerstvo vedelo postavam in pa svojim naredbam dobiti veljavo, ter da bode znalo podrejenemu uradu pokazati, da vladajo v Avstriji postave, ter da se mora nižji urad višjemu in najvišjemu pokoriti in njegove naredbe spolnovati. Kajti če se sme nižji urad postavljati nad višjega, kje je potem subordinacija, kje je red?

Še ene zahteve moramo omeniti, da namreč priložimo povrjeni volilni protokol. Ta volilni protokol se že nahaja v pravilih kot poseben odstavek (§ 31).

Pravila pa so povrjena in ta smo tako priložili našej vlogi. Pri vseh drugih sodnijah, v katerih so se snovale posojilnice, zadostovalo je to vsem terjatvam ter so se zadruga brez vseh ovir vpisale v trgovinski register. Le ta deželna sodnija dela nam ovire.

Prosimo toraj:

Visoko c. kr. ministerstvo blagovoli čuvati pravico postave in minist. naredb zoper samovoljo c. kr. dež. sodnije v Celovci, odlok te z dne 11. avgusta 1885, št. 5757 kot nezakonit ovreči in c. kr. deželni sodnji v Celovci strogo naložiti, da ima odmah našo vlogo de praes. 31. julija 1885, št. 5757 in merito rešiti, ter v naprej ustavne državne postave in na podlagi teh izdane ministerijalne naredbe spoštovati.

Radovedni smo na vspeh in rešitev te pritožbe, katero bomo ob svojem času objavili.

Prva gorenjska kmetska posojilnica v Podbrezjah.

Dobili smo sledeči dopis:

Slavno načelstvo „Zveze“ slovenskih posojilnic!

Več nego pol leta se je porajal naš denarni zavod. Mnogo je bilo treba premagati težav, predno je zagledal beli dan. Da je „Prva gorenjska kmetska posojilnica v Podbrezjah“ ustanovljena, da je priznana od sodnijske gospôške, da bode mogla otvoriti se 19. oktobra ter ta dan imenovati svoj rojstni dan, zasluga v tem gre v prvi vrsti slavnemu načelstvu „Zveze slovenskih posojilnic“. To so jednoglasno priznali udje nje ravnateljstva v seji 11. oktobra ter mi naročili, naj slavnemu načelstvu izrečem najtoplejšo zahvalo za dragocene nasvete, s katerimi ste nas toli radovoljno podpirali, za vso pomoč, ki nam je v toliki meri dohajala od celjske matere slovenskih naprav. Vsled sklepa ravnateljstva v omenjeni seji stopa „Prva gor. kmetska posojilnica“ v „Zvezo slovenskih posojilnic“, proseč, da ji slavno načelstvo pošlje pravila „Zveze“ ter objavi stroške, katere je prizadejala dozdej „Zvezni“ blagajnici. Zajedno bi rada poravnala dolžno naročnino „Zadrugi“ ter ustopnino v „Zvezo“.

Slavno načelstvo „Zveze slov. posojilnic“ naj blagovoli tedaj sprejeti „Prvo gorenjsko kmetsko posojilnico v Podbrezjah“ v čestito kolo starejših posojilnic kot najmlajšo hčerko! Uradovala bode vsak ponedeljek popoldne. Natančnejše poročila o njej prineso „Slov. Narod“, „Slovenec“ in „Mir“.

V Podbrezjah 12. oktobra 1885.

Ravnateljstvo

„Prve gor. kmetske posojilnice v Podbrezjah.“

Anton Zarnik.

Dopis iz Istre.

Častiti gospod urednik! Jaz sem dolgo časa že mislil za „Zadrugo“ pisati, pa nimam nič časa, ker vse le mene čaka. Kmalo se bo mnogo spreobrnilo in potem ne bote imeli miru pred menoj.

Da bi Vam naslikal razmere tužne Istre, kakor mi pišete, z ozirom na posojilnico, o gmotnem stanju tukaj-

šnjega kmeta, o tukajšnjem oderuštvi i. t. d., to vse Vi, gospod urednik, lahko rečete, pa stvar natanko razpravljati, dalo bi toliko gradiva, da ga ne spravite celo leto v Vaš cenjeni list.

„Kaki položaj je v tužni Istri v narodnem gospodarskem obziru? osobito koliko potrebuje narod denarja?“ je najtežje ali pa tudi najlaglje odgovoriti. V nobeni provinciji ni narodno gospodarstvo tako na bobnu, kot v Istri, vsaka dežela v Avstriji je na boljem, denarja je Istri treba, kot suhi zemlji kapelj. Narod je jako siromašen, kdor si tega sam ne ogleda, nima pojma o tem. Sedaj še le imamo nekoliko ljudskih šol, kojih prej ni ne benečanska republika in tudi ne Avstrija ustvarila. Omika pomaga do boljšega. Trgovina, rokodelstvo itd. je vse v italijanskih rokah, samo zadolžene zemlje je slovenski kmet gospodar.

Potreba je veliko denarja, da bi slovanske primorske kmete rešili iz rok „karnjelov“, ki oderajo kmeta. Karnjel je privandran Italijan iz severne Furlanije, počne po vaseh z oštarijo in štacuno (kupčijo), kakor jud po Ogerskem in Hrvatskem, posojuje po 40 %, tudi za 1 gld. vsak teden jedno jajce i. t. d. V okraju Buje se spod 60 % ne dobi nič, to je, denarja se ne da kmetu, ampak le v naturi in potem so obresti velike. Karnjelska familija z gotovim denarjem 1000 gld. živi gospodsko, ker si prisluži z glavnico 1000 gld. tudi 1000 gld. obresti. Karnjel je istrski jud, hujši od poljskega juda, dokaz, da v Istri ni judov, ker jim je konkurenca z Karnjeli nemogoča.

Država neče tako brzo pomagati, ker o propadanju kmetskega stanu še ne veruje. Pomagati moramo sami. Privatna pomoč z „posojilnicami“ je prepočasna, ker davkarski vijak (Steuerschraube) vsako tako blagodejno podvzetje uničuje; a vendar nimamo od drugod pomoči. Nemškoitalijanski kapital se ne bo še dolgo časa v slovanske posojilnice ulagal.

Storiti je treba drugi korak. Slovanski kapital naj se združi, da bi se zamoglo ustanoviti povsod posojilnice z neomejeno zavezo, koje bi od vrhovne vseslovanske denarne zveze kredita dobivale, ko bi ga jim trebalo. Samo da imamo za hrbtom jedan močan denarni slovanski zavod, bo vsak rad v take posojilnice svoj denar ulagal, brez da bi posamnim posojilnicam treba bilo od centralnega denarnega zavoda kredita prositi. Združimo se v denarjih (materijelno) pa je vse dobro in nikdo nas ne bo premagal.

Naše Slovence vse v jedno centralno zadrugo spraviti, kakor Vi mislite, je jako lepa ideja. Ako se zjedinijo merodajni in premožni Slovenci v jedno centralno zadrugo, ki bi imela namen, dajati primerni in potrebni kredit posojilnicam, bi imel ta veliki in osrednji zavod sam svojega lastnega denarja zadosti in če tudi ne bi imel dovolj denarja, dobiti ga mora od osrednjih državnih bank, ki so za to stvarjene (avstro-ogerska banka), na svoje

ime, ker bi taki zavod reprezentoval ogromno visoki kredit. S to Vašo idejo se jaz popolnoma strinjam.

Posojilnice slovanske tudi nemožejo pomagati, ker vsaka potrebuje sama.

Banka „Slavija“ v Pragi nam je pustila odperti (?) kredit do 10.000 gld., pa ta je za nas taki, da gledamo prej ko mogoče se ga iznebiti. Banka „Slavija“ uložila n. pr. 1000 gld. v hranilnico, mi ji pošljemo za to knjigo za 1000 gld., na vrh pa moramo še za 1000 gld. menjic poslati žirirane Slaviji, plačilne v Pragi in vedno zamenjaviti jih i. t. d.; to priuzročuje našim ne pismoukim kmetom do 11 % stroškov z vsim skupaj, in nam vedno pisenjenje.

Narodni dom obljubil nam je, da bode uložil 1000 gld. To je sicer malo, pa je vsaj nekaj. Narodni dom bi lahko več storil; namesti da ima toliko svoto naloženo v kranjski hranilnici, na katero menda Slovenstvo ni ponosno, proti 4 % in v posojilnicah primerno jako malo svoto proti 5 %, bi bilo po mojem mnenji za Slovence bolj častno in tudi koristno, da bi svoje novce nalagali pri svojih zavodih in da bi od teh uživali mi sami dobiček, dokler se ne zida Narodni dom, ne pa da nosimo naš denar v nasprotno zavode, ki si delajo iz našega denarja dobička. Tako hitro Narodni dom ne bode potreboval novcev in do tistega časa jih tudi posojilnice morejo vrniti, saj ni treba le v eno naložiti celih 40 tisuč in ako bi Narodni dom tudi novce potreboval čez noč, jih tudi dobi, vsaj od večih naših posojilnic, nazaj menda v tistem času, ko od kranjske hranilnice.

Bomo videli, kaj poreče bodoča hranilnica ljubljanskega mesta.

Na svidenje v Ljubljani 15. novembra. J. K.

Razne stvari.

Banka „Slavija“ in posojilnice. Znano je v obče, da nimajo vse posojilnice dovolj gotovine na razpolago, da bi zamogle vsem opravičenim potrebam svojih zadružnikov ustreči, le nekatere posojilnice imajo gotovine toliko, kolikor je ravno za svoj delokrog potrebujejo. Takih posojilnic je pa le prav majhno število in večini izmed naših posojilnic pomanjkuje denarja, ne oziraje se na to, da bi morala imeti vsaka posojilnica primerno rezervo v gotovini ali tako naloženo, da jo zamore dobiti v prav kratkem času, tako da zamore ustreči vsaki čas vložnikom, ki hočejo vzdigniti svoje hranilne vloge. To seveda ni koristno za denarni zavod, če mora imeti v blagajnici suhi denar, ali naložen proti nižjimi obrestmi, kakor jih sam plačuje, to je efektivna izguba, pa kaj se če, mora tako biti, ker drugače zgubi zaupanje pri vlagateljih. Potrebno je toraj za naše posojilnice, da bi imele pri kateremu večjemu zavodu primerni odprti kredit, katerega bi v slučajih potrebe zamogle hitro porabiti, potem bi jim ne bilo potrebno imeti suhi denar v blagajnicah.

Za nemške Vorschussvereine je to lahko, ti dobijo povsod denarja in kolikor ga le hočejo od hranilnic, od drugih kreditnih zavodov in pri avstro-ogerski banki; za posojilnice vse to ne velja, one ne dobijo nikjer kredita.

Veliko nado smo stavili v hranilnico ljubljanskega mesta, pa stvar se predolgo kuha. Celjska posojilnica je dala drugim posojilnicam okoli 30 tisuč gld. posojila. Obrnila se je celjska posojilnica do banke „Slavije“ s prošnjo, da ji privoli odprtega kredita 30 tisuč goldinarjev. Po dolgem pretresovanji dovolila ji je kredita 10 tisuč gld. in stavila pogoje, ki niso za nas prav lahko izpeljivi. Načelstvo zveze slovenskih posojilnic obrnilo se je potem do poverjenikov banke „Slavije“, ki so imeli shod 23. junija t. l. v Ljubljani s prošnjo (glej „Zadrugo“ št. 7.) da bi naj oni, ki poznajo naše težnje, posredovali pri glavnem ravnateljstvu, katero naj bi jemalo na naše razmere ozir in dovolilo posojilnicam kredit, katerega tudi porabiti zamorejo. Poudarjali smo, da nam pod temi pogoji, ki nam jih stavi „Slavija“, ni mogoče kredita porabiti, nazivljali smo, da posojilnice itak ne potrebujejo veliko in zaradi tega se tudi banka nad to malenkostjo ne bode spodtikala, če nam na ljubo napravi kako izjemo z ozirom na naše razmere, pridobila si pa bi hvaležnost slovenskega naroda. — Vse za man, banka „Slavija“ se res spodtika nad to malenkostjo, odbila je po več ko trimesečnem pretresovanji prošnjo, stavljeno do poverjenikov in pristavila, da so se vsa hranilna in posojilna društva, katera imajo posojila od banke „Slavije“ brez izjeme podvrgla onim pogojem. — Sila kola lomi — sicer so pa po Češkem čisto drugačne razmere pri založnah, kakor pa pri naših posojilnicah. Od banke „Slavije“ rabi, kolikor nam znano, le ena posojilnica nekoliko od odprtega kredita, ker si na drug način ne more pomagati, vzdihuje pa vedno in gleda na to, da se tega kredita prej ko mogoče reši.

Ker nimamo v potrebi nikjer pričakovati pripomoči, sledi iz vsega tega, da morajo posojilnice jako previdno delovati in nikakor ne smejo segati čez svoje moči. Posebni ozir morajo jemati tudi na to, da imajo primerno svoto za vlagatelje hranilnih vlog vsak čas pripravljeno. Pri izposojevanju morajo biti posojilnice jako oprezne in naj le majhna in samo taka posojila dajejo, katera se bodo vračala v kratkem obroku. Pomagati si moremo le s tistimi močmi, na katere se moremo zanesti in to so naše lastne moči same.

Izplačevanje zadružnih deležev. Načelstva posojilnic opozorujemo na to, da se gledé izplačevanja zadružnih deležev na tanko ravna po določenih svojih pravil, ker drugače ravna proti pravilih in se bi lahko zaradi tega kaznovali, vrh tega so pa za vso škodo, ki bi vsled tega navstala, osobno odgovorni. Ako toraj kateri zadružnik izstopiti želi, mora s prvega izstop naznaniti, kar se zabilježi in še le po končanem letnem računu in potem, ko občni zbor ta račun potrdi, se bi mu smel izplačati delež. Naše posojilnice imajo o izstopu večinoma sledeče določilo: „Kdor prostovoljno iz zadruge izstopiti želi, mora odpoved do konca novembra načelstvu naznaniti. Izstop pa velja le s potekom tistega leta. Zadružni deleži izstopivših zadružnikov se izplačajo 4 tedne potem, ko občni zbor dotični letni račun odobri.“ Kdor toraj do konca novembra izstop ne naznani, tudi ne more prihodnje leto vzdigniti svoj delež, ampak ga še le odpovedati, da ga potem drugo leto dobi. Leta 1886. smejo se le tistim zadružnikom izplačati deleži, kateri so izstop naznanili do konca novembra 1885. in še le potem, ko bode letni račun odobril občni zbor. Kdor je čas za odpoved zamudil, dobi delež še le v l. 1887, če v l. 1886. o pravem času

izstop naznani. To je jako važni del posojilničnega poslovanja in načelstva posojilnic se naj dotičnega določila v svojih pravilih na tanko držijo, da nimajo potem nobene odgovornosti. Sicer je pa potrebno, da vsaj udje načelstva večkrat v svoja pravila pogledajo, drugače na nje pozabijo. Naj si tudi vsaka posojilnica naroči zadružno postavo od l. 1873, za katero se lahko oglasijo pri načelstvu zveze slov. posojilnic, ki jim potem to postavo preskrbi.

Hranilnica Slovenjegraškega okraja. Računski sklep te edine slovenske hranilnice, v rokah slovenskega okrajnega zastopa v Slovegradu, kaže za l. 1884. sledeče številke: Dohodkov 341.899 gl. 60 kr. izdatkov 341.746 gl. 77 kr., torej prometa 683.646 gl. 37 kr. Hranilnih vlog ima 402.287 gl. 46 kr. vloženih po 1673 vlagateljih. Posojil na zemljišča ima 200.428 gl., na vrednostne listine 4.545 gl., na menice 59.106 gl. Vrednostih listin ima za 90.147 gl. in pri drugih zavodih naloženega 30.262 gl. in sicer pri štajerski eskomptni banki 9136 gl. pri eskomptni banki v Mariboru 11.976 gl. in v občinski hranilnici v Gradu 9150 gl. Rezervnega fonda ima 34.185 gl. 56 kr. in sicer splošnega 21.509 gl. 74 kr., specialnega 12.676 gl. 82 kr. vse v papirjih naloženo. Izposodila je toraj vsega vkup 264.079 gl., pri drugih zavodih ima naloženega 30.262 gl. in v vrednostnih listinah ima 124.333 gl. Ta zadnja svota zdi se nam nekoliko previsoka v razmerji hranilnih vlog, ker delajo vrednostne listine v politično nemirnih časih preširoke kurake od vzgor na zdol in šlo bi lahko za celo prištedeno kurzno ali specialno rezervo. Ta hranilnica, ustanovljena l. 1869., podala je toraj 16tkrat svoje račune, iz katerih se vidi veliko zaupanje prebivalstva v tem, da bode imela v kratkem pol milijona gl. hranilnih vlog. Hranilne vloge obrestuje po 4 %, jemlje pa od posojil na zemljišča 5 %, na zastave in proti menici pa 6 %.

Pregledovanje posojilnic. V nemških zadružnih listih čitamo, da imajo nekatere zveze nemških zadrug preglednike zadrug in posnamemo iz dotičnega poročila, da so se povsod vse zadruge prav rade podvrgle pregledovanji; tu in tam so se nahajali pogrški in pomanjkljivosti, ki so se odstranili in se je na ta način pri zadružništvu v dveh letih več zboljšalo, kakor prej v 10 do 20 letih.

Tudi pri nas bi bilo to zelo koristno in treba bode enkrat na to misliti. Znabiti bode imel že letošnji občni zbor zveze slovenskih posojilnic priliko, se o tem važnem predmetu razgovarjati.

Gospodarska zadruha za okraj Podgrad. Občni zbor za konstituiranje gospodarske zadruge za okraj Podgrad, kateri je bil napovedan na 13. septembra, odložil se je na splošno željo mnogobrojno došlih gospodarjev, do 27. septembra t. l. in nadaljevalo se je mej tem časom sprejemanje družabnikov po osnovalnem odborništvu v Materiji, kder se lahko oglašaja za pristop osebo ali tudi pismeno.

Obstanek zadruge je sedaj zagotovljen vsled zadostnega števila pristoplih družabnikov; ampak z ozirom na svrhu zadruge je želeti večje vdeležbe iz občin Jelšane in Podgrad, ker tam ni še družabnikov na izbor za odbornike.

Upati je torej, da bo v kratkem času v vsem okraju malo gospodarjev neudov. Na noge tedaj gospodarji in pridno pristopite k tej, za gospodarstvo velevažnej zadruhi. „Edinost“.